

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна доктору педагогічних наук,
професору, професору закладу вищої освіти
Лідії Григорівні КАЙДАЛОВІЙ,
майдан Свободи, 4, м. Харків, 61002

Рецензія

на дисертаційну роботу Пономаренка Артема Сергійовича
на тему «Формування цифрової компетентності майбутніх магістрів
професійної освіти в умовах дистанційного навчання»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Актуальність дисертаційного дослідження зумовлена сучасними процесами цифрової трансформації суспільства, які висувають нові вимоги до професійної підготовки фахівців, зокрема майбутніх магістрів професійної освіти. В умовах стрімкого розвитку цифрових технологій, поширення дистанційних форм навчання, активного використання цифрових платформ та сервісів особливої ваги набуває проблема формування цифрової компетентності педагогічних працівників як необхідної складової їхньої професійної компетентності. Актуальність дослідження також посилюється потребою модернізації системи вищої освіти відповідно до вимог цифрової економіки, концепції навчання впродовж життя та стратегічних документів України щодо розвитку цифрових компетентностей. Водночас аналіз наукових джерел і нормативної бази засвідчує наявність низки невирішених питань, пов'язаних із визначенням змісту цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти, розробленням ефективних механізмів її формування та обґрунтуванням педагогічних умов реалізації цього процесу в умовах дистанційного навчання. Особливого значення

порушена проблема набуває з огляду на необхідність підготовки фахівців, здатних ефективно використовувати цифрові інструменти у професійній діяльності, адаптуватися до технологічних змін та забезпечувати якісну організацію освітнього процесу в цифровому середовищі. У цьому контексті дисертаційна робота є своєчасною, має важливе теоретичне й практичне значення та відповідає актуальним тенденціям розвитку вищої освіти й цифровізації професійної підготовки педагогічних кадрів.

Наукова новизна та теоретичне значення результатів дослідження полягає у комплексному розв'язанні актуальної науково-педагогічної проблеми формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти в умовах дистанційного навчання. До найбільш вагомих наукових результатів дисертації слід віднести теоретичне обґрунтування та експериментальну перевірку педагогічних умов формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти, а також розроблення алгоритму реалізації цього процесу в умовах дистанційного навчання. Важливим науковим здобутком автора є уточнення сутності та змісту поняття «цифрова компетентність майбутнього магістра професійної освіти», визначення її місця у структурі професійної компетентності фахівця, а також конкретизація її структурних компонентів через систему знань, умінь і професійно важливих якостей. Наукову цінність мають запропоновані автором критерії та рівні сформованості цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти, що створюють підґрунтя для об'єктивного оцінювання результативності професійної підготовки в умовах цифровізації освіти. Заслуговує на увагу й уточнення програмних результатів навчання магістрів професійної освіти з урахуванням сучасних вимог до використання цифрових технологій у професійній діяльності. Важливим результатом дослідження є подальший розвиток теоретичних положень щодо цифровізації професійної підготовки майбутніх педагогів та розширення змісту предметної області спеціальності 015 «Професійна освіта» шляхом включення сучасних концепцій і принципів цифрової трансформації

професійної діяльності. Загалом представлені в дисертації положення характеризуються науковою новизною, теоретичною обґрунтованістю та практичною значущістю, а отримані результати суттєво доповнюють наукові уявлення про механізми формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти в умовах дистанційного навчання.

Практичне значення результатів дослідження визначається можливістю їх безпосереднього використання в освітньому процесі закладів вищої освіти. Запропоновані педагогічні умови, алгоритм формування цифрової компетентності, діагностичний інструментарій для оцінювання рівнів її сформованості можуть бути застосовані під час підготовки майбутніх магістрів професійної освіти, а також здобувачів інших спеціальностей в умовах дистанційного та змішаного навчання. Практичну цінність мають сформульовані рекомендації щодо вдосконалення змісту професійної підготовки, розроблення освітніх програм, навчально-методичних матеріалів, спецкурсів і програм підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Важливим підтвердженням практичної значущості роботи є впровадження результатів дослідження в освітній процес низки закладів вищої освіти України, що засвідчує їхню актуальність, ефективність та перспективність для подальшого використання.

Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується належною теоретико-методологічною основою роботи, логічною побудовою дослідження та використанням комплексу взаємодоповнювальних методів наукового пошуку, адекватних меті, завданням, об'єкту та предмету дослідження. Автором здійснено ґрунтовний аналіз вітчизняних і зарубіжних наукових джерел з проблем професійної підготовки майбутніх педагогів, цифровізації освіти, дистанційного навчання та формування цифрової компетентності. Теоретичні положення дисертації спираються на сучасні концепції компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого та системного підходів, що забезпечує належний

рівень наукової аргументованості представлених результатів. Достовірність отриманих результатів підтверджується використанням комплексу теоретичних, емпіричних і статистичних методів дослідження, їх взаємною узгодженістю та відповідністю поставленим завданням. Важливою перевагою роботи є поєднання теоретичного обґрунтування педагогічних умов формування цифрової компетентності з їх експериментальною перевіркою. Результати педагогічного експерименту опрацьовано із застосуванням методів математичної статистики, що дало змогу об'єктивно оцінити ефективність запропонованих автором підходів і підтвердити висунуту гіпотезу дослідження. Висновки дисертації є логічно пов'язаними із завданнями дослідження, впливають із результатів теоретичного аналізу та експериментальної роботи, характеризуються послідовністю, аргументованістю та належним рівнем узагальнення. Сформульовані рекомендації мають наукове підґрунтя, ґрунтуються на результатах проведеного дослідження та є практично орієнтованими, що забезпечує можливість їх використання в системі професійної підготовки майбутніх магістрів професійної освіти.

Результати дисертаційного дослідження пройшли належну апробацію та були представлені на науково-практичних заходах різного рівня, що свідчить про їхню актуальність, наукову значущість та зацікавленість науково-педагогічної спільноти у розробленій проблематиці. Основні положення та результати дослідження доповідалися й обговорювалися під час міжнародних науково-практичних конференцій і наукових семінарів, присвячених питанням цифровізації освіти, професійної підготовки фахівців та розвитку сучасних освітніх технологій. Апробація результатів дослідження дала можливість автору отримати фахові зауваження та рекомендації, які були враховані в процесі доопрацювання дисертаційної роботи. Повнота викладу результатів дослідження у наукових публікаціях є достатньою для висвітлення основних положень, висновків та наукових здобутків дисертації. Основний зміст роботи відображено у восьми

одноосібних наукових публікаціях, серед яких чотири статті опубліковано у фахових виданнях України, а чотири публікації представлено у матеріалах наукових конференцій і семінарів. Опубліковані праці охоплюють ключові аспекти дослідження, зокрема теоретичне обґрунтування сутності цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти, визначення її структурних компонентів, розроблення педагогічних умов та алгоритму формування цифрової компетентності в умовах дистанційного навчання, а також результати експериментальної перевірки ефективності запропонованих підходів.

Характеристика основних положень роботи. Дисертація характеризується логічною, цілісною та послідовною структурою, яка повною мірою відповідає поставленій меті, завданням, об'єкту та предмету дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Така структура є обґрунтованою і забезпечує послідовне розкриття теми дослідження від теоретичного аналізу проблеми до експериментальної перевірки запропонованих автором положень та узагальнення отриманих результатів.

У дисертації послідовно розкрито теоретичні та практичні аспекти формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти в умовах дистанційного навчання. Автором здійснено ґрунтовний аналіз наукових підходів до трактування поняття цифрової компетентності, визначено її сутність, структуру та місце в системі професійної підготовки майбутнього фахівця. Значну увагу приділено дослідженню сучасних тенденцій цифровізації освіти та їх впливу на зміст і організацію освітнього процесу у закладах вищої освіти.

Зміст дисертації відзначається внутрішньою логікою викладу, взаємозв'язком між окремими структурними елементами та належним рівнем аргументації. У першому розділі досліджено теоретичні засади формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти,

проаналізовано сучасні наукові підходи до визначення її сутності та структури. Другий розділ присвячено обґрунтуванню педагогічних умов і алгоритму формування цифрової компетентності в умовах дистанційного навчання. У третьому розділі представлено організацію та результати педагогічного експерименту, здійснено їх аналіз і статистичне опрацювання, що дало змогу підтвердити ефективність запропонованих автором рішень.

Дисертаційна робота є самостійним, завершеним науковим дослідженням, у якому здобувачем отримано нові науково обґрунтовані результати, що мають теоретичне та практичне значення для розвитку професійної освіти в умовах цифровізації. Усі структурні частини роботи підпорядковані досягненню мети дослідження, а сформульовані висновки є логічним результатом проведеного теоретичного й експериментального пошуку.

Обсяг дисертації та її оформлення відповідають установленим вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Робота належним чином структурована, містить необхідний науково-довідковий апарат, список використаних джерел оформлено відповідно до чинних нормативних вимог. Текст дисертації викладено на належному науковому рівні, характеризується чіткістю, послідовністю та коректністю використання наукової термінології.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Високо оцінюючи наукову новизну, теоретичну та практичну значущість дисертаційного дослідження, вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження та побажання, які мають переважно дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

1. У третьому розділі дисертації наведено результати педагогічного експерименту щодо перевірки ефективності запропонованих педагогічних умов формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти в умовах дистанційного навчання. Разом із тим доцільно було б більш детально висвітлити процедуру формування контрольної та експериментальної груп, а також обґрунтувати критерії відбору учасників

дослідження, що сприяло б підвищенню репрезентативності представлених результатів.

2. Автором розроблено та теоретично обґрунтовано алгоритм формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти. Водночас робота виграла б від більш розгорнутого представлення практичного інструментарію його реалізації, зокрема прикладів навчально-методичного забезпечення, цифрових кейсів або рекомендацій для викладачів щодо впровадження запропонованих підходів у практику закладів вищої освіти.

Загалом дисертаційна робота справляє позитивне враження, свідчить про високий рівень наукової підготовки здобувача, його здатність самостійно розв'язувати актуальні наукові завдання та отримувати нові науково обґрунтовані результати. Зміст дисертації, рівень її виконання та характер отриманих результатів дають підстави стверджувати, що здобувач успішно оволодів компетентностями, необхідними для провадження самостійної науково-дослідної діяльності за спеціальністю 015 «Професійна освіта».

Висновок. За своєю актуальністю, рівнем наукової новизни, обґрунтованістю отриманих результатів та практичним значенням дисертаційна робота Пономаренка Артема Сергійовича відповідає галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, а її автор заслуговує присудження йому наукового ступеня доктора філософії (PhD) зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Рецензент

кандидат філологічних наук, доцент,

декан факультету іноземних мов,

доцент кафедри східних мов

та міжкультурної комунікації

факультету іноземних мов

ХНУ імені В. Н. Каразіна

Світлана ВІРОТЧЕНКО

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 13:29:29 30.05.2026

Назва файлу з підписом: Пономаренко_Рецензія_Віротченко.pdf.asice
Розмір файлу з підписом: 357.1 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Пономаренко_Рецензія_Віротченко.pdf
Розмір файлу без підпису: 361.9 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ВІРОТЧЕНКО СВІТЛАНА АНДРІЇВНА

П.І.Б.: ВІРОТЧЕНКО СВІТЛАНА АНДРІЇВНА

Країна: Україна

РНОКПП: 2936200683

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 13:29:30
30.05.2026

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F040000009DBB470129673107

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.04.06 13:00

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна
доктору педагогічних наук, професору,
професору закладу вищої освіти
кафедри інноваційної педагогіки,
освітніх трансформацій і лідерства
ННІ «Академія вчителства»
Лідії Григорівні КАЙДАЛОВІЙ,
майдан Свободи, 4, м. Харків, 61022

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційне дослідження

Пономаренка Артема Сергійовича

«Формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти в умовах дистанційного навчання»,

представлену на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань

01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 015 Професійна освіта

(за спеціалізаціями)

Актуальність теми дослідження. Система професійної підготовки сучасного фахівця спрямована на формування загальних і фахових компетентностей відповідно до вимог освітніх стандартів та потреб професійної діяльності. Ефективність такої підготовки залежить від чіткого визначення результатів навчання, а також від використання сучасних підходів і методів їх досягнення, зокрема компетентнісного підходу. Важливу роль у цьому процесі відіграє цифровізація освіти, що передбачає інтеграцію інформаційно-комунікаційних технологій в освітнє середовище. Застосування цифрових ресурсів, онлайн-платформ і засобів дистанційної взаємодії забезпечує підвищення якості професійної підготовки та ефективну організацію навчання в умовах змішаного і дистанційного форматів.

У зв'язку з цим цифрова компетентність виокремлюється як важливий компонент професійної компетентності сучасного фахівця, що передбачає здатність ефективно використовувати цифрові технології та інформаційні ресурси у професійній діяльності, навчанні й комунікації. Її формування є одним із пріоритетних завдань сучасної освіти, оскільки сприяє підготовці конкурентоспроможних фахівців, здатних адаптуватися до умов цифрового суспільства, постійно оновлювати свої знання та вдосконалювати професійні навички відповідно до сучасних умов.

Отже, потреба у підготовці конкурентоспроможних фахівців професійної освіти, здатних ефективно здійснювати професійну діяльність в умовах цифрової трансформації освіти, а також недостатня розробленість теоретичних і практичних аспектів формування цифрової компетентності в умовах дистанційного навчання зумовлюють актуальність досліджуваної проблеми. З огляду на це, дослідження Пономаренка Артема Сергійовича, присвячене

формуванню цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти в умовах дистанційного навчання є актуальним, теоретично обґрунтованим і має вагомe практичне значення.

Зв'язок із відповідними планами галузей науки. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до тематичного плану наукових робіт у рамках державного замовлення Міністерства освіти і науки України Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна «Науково-методичне забезпечення якості середньої та вищої освіти в умовах цифровізації суспільства» (державний реєстраційний номер № 0125U001676).

Тему дисертації затверджено Вченою радою Навчально-наукового інституту міжнародної освіти Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (протокол № 7 від 20.11.2024 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Аналіз змісту дисертації, анотації та наукових публікацій Пономаренка А.С. дає підстави для висновку про належний рівень обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дослідженні.

Опрацювання науково-педагогічної літератури, нормативно-правових документів та аналіз сучасного стану досліджуваної проблеми дали змогу дисертанту визначити основні суперечності у відповідній сфері, окреслити шляхи їх вирішення та обґрунтувати ефективні підходи до розв'язання поставлених завдань.

Науковий апарат дослідження сформульовано належним чином: його складові взаємопов'язані та відповідають змісту теми дисертації. Робота має логічну структуру, характеризується послідовністю викладу матеріалу та аргументованістю висновків. Методи дослідження визначено відповідно до поставлених завдань, а робоча гіпотеза є обґрунтованою.

Отримані Пономаренком А.С. результати мають наукову новизну, відзначаються достовірністю та підтверджують загальні висновки дисертації. Загалом робота виконана на належному науковому рівні й засвідчує володіння здобувачем методологією наукового дослідження та сучасними методами наукового пошуку.

Наукова новизна та теоретичне значення одержаних результатів дослідження Пономаренка А.С. полягає в тому, що:

уперше теоретично обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено:

- педагогічні умови формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти в умовах дистанційного навчання;
- алгоритм формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти в умовах дистанційного навчання.

уточнено:

- суть цифрової компетентності майбутнього магістра професійної освіти, яка засвідчує здатність автономно і відповідально використовувати цифрові інструменти та технології для розв'язання професійних задач дослідницького та інноваційного характеру в межах предметної області спеціальності «Професійна освіта (за спеціалізаціями)»;

- зміст поняття «цифрова компетентність майбутніх магістрів професійної освіти, як сукупність знань, умінь та професійно важливих якостей, які забезпечують активне та свідоме користування суб'єктом цифровими інструментами для вирішення системи професійних задач;

- систему знань, як складової змісту цифрової компетентності майбутнього магістра професійної освіти, до якої входять знання термінології; способів пошуку і оброблення інформації; способів обчислювання даних; сучасних цифрових технологій; графічних редакторів та програмного забезпечення, якими користуються в межах профільної спеціальності (спеціалізації); критеріїв оцінювання результатів використання цифрових інструментів; ризиків і загроз у цифровому середовищі;

- систему умінь, як складової змісту цифрової компетентності, до яких належать уміння здійснювати пошук та оброблення інформації; структурувати, критично оцінювати та використовувати інформацію у процесі вирішення професійних задач користуючись пошуковими сервісами в мережі Інтернет; користуватись цифровими інструментами передавання та презентації інформації; користуватись сучасними цифровими інструментами налагодження продуктивної комунікації у процесі виконання професійних задач; протистояти ризикам та загрозам у цифровому середовищі;

- систему професійно важливих якостей, як складової змісту цифрової компетентності, до яких належать: відкритість до сприйняття нового; налаштованість на динамічне оновлення системи знань та умінь у сфері використання цифрових технологій; адаптивність до нових цифрових інструментів;

- програмні результати навчання магістра професійної освіти, що полягають у здатності до пошуку інформації з професійної тематики з допомогою цифрових інструментів, її опрацювання та інтерпретування, визначення взаємозв'язків нових фактів з наявними знаннями, застосування отриманих знань під час розв'язання конкретних задач користуючись новими цифровими інструментами, які обумовлюються визнанням цифрової компетентності в якості складника професійної компетентності;

- критерії та рівні сформованості складових змісту цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти;

набули подальшого розвитку:

- зміст предметної області спеціальності 015 «Професійна освіта», до якого належать сучасні концепції та принципи цифровізації професійної діяльності.

Практичне значення результатів дослідження полягає в можливості впровадження теоретично обґрунтованих та експериментально апробованих педагогічних умов формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти для забезпечення ефективного розвитку цифрової компетентності здобувачів освіти інших спеціальностей і напрямів підготовки в умовах дистанційного навчання у закладах вищої освіти.

Переконані, що матеріали дисертаційного дослідження можуть бути ефективно використані викладачами закладів вищої освіти у процесі професійної підготовки здобувачів освіти різних спеціальностей з метою підвищення якості

освітнього процесу, удосконалення професійної підготовки, а також під час розроблення навчально-методичних комплексів, навчальних посібників і програм спецкурсів.

Варто відзначити, що наукові положення та практичні напрацювання Пономаренка А.С. знайшли застосування в освітньому процесі Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (довідка про впровадження № 103 від 05.03.2026 р.), Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (довідка про впровадження № 06/20 від 04.03.2026 р.), Закарпатського угорського університету імені Ференца Ракоці II (довідка про впровадження № 86/2026 від 16.03.2026 р.), Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (довідка про впровадження № 0201/751 від 09.04.2026 р.).

Характеристика основних положень роботи. Структура дисертації є логічно вибудованою та обґрунтованою. Робота містить вступ, три розділи з відповідними висновками, загальні висновки, перелік використаних джерел і додатки. Окремої уваги заслуговує список використаних джерел, сформований відповідно до вимог педагогічних досліджень у сфері професійної освіти. У процесі виконання дослідження опрацьовано 235 бібліографічних найменувань, з яких 15 – іноземними мовами.

Ретельний аналіз дисертаційного дослідження Пономаренка А.С. дав змогу виокремити вагомі наукові здобутки, що сприяють розвитку сучасної педагогічної теорії та вдосконаленню практики професійної підготовки майбутніх магістрів професійної освіти в умовах дистанційного навчання.

У *вступі* обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано мету та завдання роботи, визначено об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, а також подано відомості про апробацію й упровадження результатів дисертаційного дослідження.

У *першому розділі*, спираючись на ґрунтовний і всебічний аналіз науково-педагогічних праць, чинних нормативно-правових документів автором теоретично обґрунтовано сутність та зміст цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти. Дисертант переконливо визначає її структурні компоненти, до яких віднесено знання про цифрові інструменти, уміння здійснювати пошук, оброблення й використання інформації, а також сформовані навички цифрової комунікації. Окремої уваги заслуговує акцент на особистісному вимірі цифрової компетентності, зокрема на таких важливих якостях, як адаптивність, відкритість до інновацій та готовність до безперервного професійного навчання, що відповідає сучасним вимогам розвитку освіти.

У *другому розділі* дисертації розкрито основні педагогічні підходи до формування цифрової компетентності, зокрема акцентовано увагу на розвитку мотивації до використання цифрових технологій, застосуванні інтерактивних методів навчання, групових форм роботи, гейміфікації та самоосвітньої діяльності із використанням онлайн-платформ. Автором обґрунтовано послідовність формування цифрової компетентності через розвиток інтересу, набуття знань щодо цифрових інструментів і формування практичних умінь їх застосування у професійній діяльності. Водночас наголошено на важливості

добору форм і методів навчання відповідно до спеціально визначених педагогічних умов формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти (забезпечення комплексного формування системи знань, умінь та професійно важливих якостей, як складових цифрової компетентності; використання у процесі професійної підготовки активних методів навчання з опанування цифрових інструментів професійної діяльності).

Третій розділ дисертаційної роботи, присвячений експериментальній перевірці результативності педагогічних умов формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти в умовах дистанційного навчання. Узагальнені результати експерименту та їх кількісно-якісна інтерпретація доводять ефективність впроваджених педагогічних умов. Зокрема, спостерігалось суттєве підвищення рівня сформованості знань, умінь і професійно важливих якостей, необхідних для успішної цифрової діяльності майбутніх магістрів професійної освіти. Виявлені відмінності між контрольними та експериментальними групами були статистично значущими, що підтверджено відповідними методами статистичної обробки.

Висновки дисертації логічно випливають із поставлених завдань і відображають основний зміст проведеного дослідження. У них узагальнено теоретичні положення та результати експериментальної перевірки, що надає роботі системності та цілісності.

Зауважимо, що кожен розділ дисертації має наукову цінність і є підґрунтям для наступного; їх узагальнення забезпечило створення цілісного теоретико-практичного дослідження, достовірність якого було підтверджено засобами статистичного оцінювання отриманих результатів шляхом обрахування критерію «t-критерій Стьюдента».

Повнота представлення результатів дослідження в опублікованих працях. Основні теоретичні положення й висновки дисертації висвітлено у 8 наукових працях автора, з них: 4 статті у наукових фахових виданнях України з психолого-педагогічних наук, 4 тези доповідей у матеріалах конференцій та семінарів. Матеріали та результати дисертаційного дослідження були апробовані під час науково-практичних конференцій, а наукові публікації автора повністю відповідають тематиці роботи та підтверджують його особистий внесок у дослідження проблематики.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушення академічної доброчесності. У результаті аналізу тексту роботи ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації чи інших порушень академічної доброчесності не виявлено. Дисертація є самостійно виконаною науковою працею, що містить належним чином обґрунтовані наукові положення, висновки та рекомендації, подані автором до публічного захисту.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації. Незважаючи на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи Пономаренка А.С., окремі її положення потребують додаткового обговорення та уточнення.

1. У третьому розділі доцільно було б унаочнити експериментальні дані за допомогою рисунків або графіків, що сприяло б кращому сприйняттю та інтерпретації отриманих результатів дослідження.

2. Рекомендовано сформулювати висновки до розділів у більш стислому

вигляді, зосередивши увагу на ключових положеннях.

3. У дисертації відзначається залучення магістрантів до виконання різнорівневих завдань із використанням цифрових інструментів. Водночас робота виграла б від подання в додатках переліку таких завдань та зразків їх виконання.

Разом з тим висловлені зауваження мають рекомендаційний характер та не впливають на позитивну оцінку роботи в цілому.

Висновки. Дисертаційне дослідження Пономаренка Артема Сергійовича на тему «Формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти в умовах дистанційного навчання» є самостійною завершеною науково-дослідною працею, у якій представлено нові аргументовані результати в галузі професійної освіти. Робота має наукову новизну, теоретичне і практичне значення, відзначається логічною структурою, послідовністю викладу матеріалу та наявністю науково нових положень.

Вважаємо, що рецензоване дисертаційне дослідження заслуговує на позитивну оцінку, повністю відповідає вимогам, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р., № 40 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.); Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року, № 44 та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року, № 341), а його автор – Пономаренко Артем Сергійович – заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), галузь знань 01 Освіта/Педагогіка.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
в.о. завідувача
кафедри вищої математики та інформатики
факультету математики і інформатики
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна

Ірина ЖОВТОНІЖКО

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 17:06:52 02.06.2026

Назва файлу з підписом: Рецензія Пономаренко.pdf.p7s
Розмір файлу з підписом: 218.1 КБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: Рецензія Пономаренко.pdf
Розмір файлу без підпису: 200.8 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ЖОВТОНІЖКО ІРИНА МИКОЛАЇВНА
П.І.Б.: ЖОВТОНІЖКО ІРИНА МИКОЛАЇВНА
Країна: Україна
РНОКПП: 2755521644
Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 17:06:51 02.06.2026
Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"
Серійний номер: 5E984D526F82F38F04000000CC0C23013398A307
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145
Тип підпису: Удосконалений
Тип контейнера: Підпис та дані в одному файлі (CAAdES enveloped)
Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAAdES-X Long)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.04.06 13:00

8498735635163906

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, доцента,

Кононец Наталії Василівни

на дисертаційну роботу Пономаренка Артема Сергійовича
«Формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної
освіти в умовах дистанційного навчання», подану на здобуття наукового
ступеня доктора філософії галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Актуальність теми дослідження. Актуальність теми дисертаційного дослідження «Формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти в умовах дистанційного навчання» зумовлена сучасними трансформаційними процесами у сфері освіти, пов'язаними з цифровізацією суспільства, розвитком інформаційно-комунікаційних технологій та активним упровадженням дистанційних форм організації освітнього процесу. У сучасних умовах цифрова компетентність стає однією з ключових професійних характеристик фахівця, а для майбутніх магістрів професійної освіти – необхідною умовою ефективної педагогічної діяльності, здатності до проєктування цифрового освітнього середовища, організації онлайн-взаємодії та використання інноваційних технологій у професійній підготовці здобувачів освіти.

Особливої значущості порушена проблема набуває в контексті функціонування закладів вищої освіти в умовах дистанційного та змішаного навчання, що потребує перегляду традиційних підходів до професійної підготовки майбутніх педагогів професійної освіти. Сучасний викладач має володіти не лише базовими цифровими навичками, але й здатністю критично оцінювати цифрові ресурси, використовувати цифрові інструменти для навчання, комунікації, моніторингу результатів освітньої діяльності, забезпечення академічної доброчесності та розвитку цифрової культури здобувачів освіти.

Актуальність дисертації посилюється також наявністю суперечностей між необхідністю формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти та відсутністю чітко визначеного в змісті стандарту вищої освіти магістра спеціальності «Професійна освіта» розуміння суті зазначеного складного комплексного феномену з конкретизацією загальних та спеціальних компетентностей, програмних результатів навчання; між необхідністю забезпечення здобуття системи знань та вмінь, формування професійно важливих якостей для успішного використання у професійній діяльності цифрових інструментів і технологій та відсутністю систематизованого переліку знань, умінь та професійно важливих якостей, які описуються в переліку програмних результатів навчання спеціальності «Професійна освіта (за спеціалізаціями)», а також між потребою суспільства та ринку праці у висококваліфікованих фахівцях, здатних ефективно діяти в цифровому освітньому середовищі, та недостатнім рівнем теоретико-методичного забезпечення процесу формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти в умовах дистанційного навчання. Потребують подальшого наукового осмислення питання структури цифрової компетентності, педагогічних умов, методів, форм і технологій її формування у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти.

З огляду на зазначене, обрана тема дисертаційного дослідження, метою якого є теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка педагогічних умов формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти в умовах дистанційного навчання, є своєчасною, соціально значущою та науково актуальною, відповідає сучасним тенденціям розвитку педагогічної науки й практики, а також пріоритетним напрямом цифрової трансформації освіти України.

Актуальність та доцільність проведеного здобувачем дослідження підтверджується його зв'язком з науковими програмами, темами і планами, оскільки тема дисертації входить до плану наукових робіт у рамках державного замовлення Міністерства освіти і науки України Харківського

національного університету імені В.Н. Каразіна «Науково-методичне забезпечення якості середньої та вищої освіти в умовах цифровізації суспільства» (державний реєстраційний номер № 0125U001676).

Оцінюючи **наукову новизну та теоретичне значення** дисертаційної роботи Артема Сергійовича, відзначимо найбільш вагомі здобутки:

уперше теоретично обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено:

- педагогічні умови формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти в умовах дистанційного навчання (забезпечення комплексного формування системи знань, умінь та професійно важливих якостей, як складових цифрової компетентності; використання у процесі професійної підготовки активних методів навчання з опанування цифрових інструментів професійної діяльності);

- алгоритм формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти в умовах дистанційного навчання.

У процесі наукового пошуку здобувачем також було уточнено: суть цифрової компетентності майбутнього магістра професійної освіти, яка засвідчує здатність автономно і відповідально використовувати цифрові інструмента та технології для розв'язання професійних задач дослідницького та інноваційного характеру у межах предметної області спеціальності «Професійна освіта (за спеціалізаціями)»; зміст поняття «цифрова компетентність майбутніх магістрів професійної освіти, як сукупність знань, умінь та професійно важливих якостей, які забезпечують активне та свідоме користування суб'єктом цифровими інструментами для вирішення системи професійних задач; систему знань, як складової змісту цифрової компетентності майбутнього магістра професійної освіти, до якої входять знання термінології; способів пошуку і оброблення інформації; способів обчислювання даних; сучасних цифрових технологій; графічних редакторів та програмного забезпечення, якими користуються в межах профільної спеціальності (спеціалізації); критеріїв оцінювання результатів використання

цифрових інструментів; ризиків і загроз у цифровому середовищі; систему умінь, як складової змісту цифрової компетентності, до яких належать уміння здійснювати пошук та оброблення інформації; структурувати, критично оцінювати та використовувати інформацію у процесі вирішення професійних задач користуючись пошуковими сервісами в мережі Інтернет; користуватись цифровими інструментами передавання та презентації інформації; користуватись сучасними цифровими інструментами налагодження продуктивної комунікації у процесі виконання професійних задач; протистояти ризикам та загрозам у цифровому середовищі; систему професійно важливих якостей, як складової змісту цифрової компетентності, до яких належать: відкритість до сприйняття нового; налаштованість на динамічне оновлення системи знань та умінь у сфері використання цифрових технологій; адаптивність до нових цифрових інструментів; програмні результати навчання магістра професійної освіти, що полягають у здатності до пошуку інформації з професійної тематики з допомогою цифрових інструментів, її опрацювання та інтерпретування, визначення взаємозв'язків нових фактів з наявними знаннями, застосування отриманих знань під час розв'язання конкретних задач користуючись новими цифровими інструментами, які обумовлюються визнанням цифрової компетентності в якості складника професійної компетентності; критерії та рівні сформованості складових змісту цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти.

Особливо слід відзначити розроблені й схарактеризовані здобувачем структурно-функціональну модель еволюційного розвитку цифрової компетентності та алгоритм формування цифрової компетентності в системі професійної підготовки, котрий передбачає проходження послідовних етапів: стимулювання інтересу до формування цифрової компетентності; формування системи знань про можливості використання цифрових інструментів та технологій у професійній діяльності; формування системи умінь користуватись цифровими інструментами та технологіями.

Імпонує, що дисертантом у роботі визначено й схарактеризовано основні педагогічні підходи до формування цифрової компетентності, котрі передбачають: формування мотивації до оволодіння цифровими інструментами та технологіями; запровадження інтерактивної взаємодії учасників освітнього процесу; використання інтерактивних методів навчання (діалогічне навчання, ігрові та проєктні технології, практичні завдання з розроблення цифрового контенту, запровадження завдань, що передбачають спілкування засобами соціальних мереж); використання групових форм навчання, гейміфікацію освіти, посилення самоосвітньої діяльності з використанням онлайн-платформ; залучення здобувачів освіти у практичну діяльність з використанням засобів інформаційно-комунікаційних технологій, а також програмну та методичну підтримку дистанційних форм взаємодії; ознайомлення здобувача освіти з наявними цифровими інструментами та технологіями, якими потрібно володіти для якісного виконання професійних обов'язків з використанням цифрових технологій.

Практичне значення одержаних результатів дослідження обумовлене можливістю реалізації теоретично обґрунтованих та експериментально перевірених педагогічних умов формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти для вирішення завдання формування цифрової компетентності здобувачів освіти інших спеціальностей на напрямів підготовки в умовах дистанційного навчання у закладах вищої освіти. Теоретичні положення й практичні напрацювання, здобуті емпіричні дані та висновки можуть використовуватися викладачами закладів вищої освіти, у процесі професійної підготовки здобувачів освіти різних спеціальностей з метою вдосконалення процесу професійної підготовки; при розробці методичних комплексів, навчальних посібників, програм спецкурсів.

Відмітимо, що матеріали і результати дослідження впроваджено в освітній процес Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (довідка про впровадження № 103 від 05.03.2026 р.), Вінницького державного

педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (довідка про впровадження № 06/20 від 04.03.2026 р.), Закарпатського угорського університету імені Ференца Ракоці II (довідка про впровадження № 86/2026 від 16.03.2026 р.), Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (довідка про впровадження № 0201/751 від 09.04.2026 р.).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, що сформульовані в дисертації. У роботі дисертант зосереджується на комплексному аналізі проблеми формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти в умовах дистанційного навчання через призму пошуку педагогічних підходів, розроблення алгоритму, визначення й експериментальної перевірки педагогічних умов формування досліджуваного феномена.

Обґрунтуванням наукових положень дослідження стало застосування комплексу належно підібраних методів наукового пошуку, зокрема: теоретичних (аналіз філософської, педагогічної та психологічної літератури – для визначення стану дослідження проблеми, суті та структури поняття «цифрова компетентність»; порівняння, систематизація, зіставлення та узагальнення здобутої інформації з метою обґрунтування педагогічних умов формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти в умовах дистанційного навчання); емпіричних (анкетування, спостереження, співбесіди, експертне оцінювання, метод незалежних характеристик, самооцінка) з метою виявлення рівня сформованості цифрової компетентності здобувачів освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності «Професійна освіта», педагогічний експеримент); статистичних (математичні методи обробки даних (t-критерій Стьюдента) для аналізу та інтерпретація результатів). Спираючись на використані методи, здобувач успішно досяг поставленої мети, вирішив визначені завдання та сформулював висновки, що узгоджуються з логікою проведеного дослідження.

Достовірність та обґрунтованість основних положень дисертації підтверджується апробацією на міжнародних науково-практичних конференціях та семінарах.

Оцінка змісту дисертації, її основних положень та завершеності в цілому. Оцінюючи опоновану дисертацію з цих позицій, підкреслимо обґрунтованість і логічність її структури, яка презентована анотаціями, вступом, трьома розділами, у яких висвітлюються теоретичні засади формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти (перший розділ), педагогічні підходи до формування цифрової компетентності здобувачів освіти в умовах закладу вищої освіти, алгоритм та педагогічні умови формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти (другий розділ) та експериментальна перевірка педагогічних умов формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти (третій розділ), висновками до розділів, загальними висновками, списком використаних джерел та додатками, що відповідає вимогам до дисертаційних досліджень на здобуття ступеня доктора філософії галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Підкреслимо, що зміст кожного розділу дисертації підпорядковано меті та завданням дослідження, а підсумками є наукові висновки. Тому можемо констатувати, що робота Пономаренка Артема Сергійовича за своїм змістом та формою є завершеним дисертаційним дослідженням.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях. Зміст та основні результати дослідження дисертації відображено в 8 одноосібних працях, із них 4 одноосібні статті у провідних фахових виданнях України, 4 – тези у матеріалах наукових конференцій і семінарів. Опубліковані наукові праці повністю відображають зміст дослідження та розкривають його основні положення.

Відповідність змісту анотації основним положенням дисертації. Дотримання академічної доброчесності. За змістом, структурою, обсягом і оформленням дисертаційна робота та анотація повністю відповідають чинним

нормативним вимогам. Основні положення обох документів є взаємоузгодженими. Порушень принципів академічної доброчесності у дослідженні не виявлено. Коректне цитування широкого кола наукових джерел підтверджує високий рівень академічної культури автора та дотримання вимог законодавства щодо авторського права і наукової етики.

Зауваження та рекомендації щодо оформлення та змісту дисертації.

Загалом позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, вважаємо за необхідне звернути увагу на деякі недоліки, які варто було б уточнити в дослідженні, або ж вони можуть бути пріоритетними для подальшого наукового пошуку здобувача.

1. Вважаємо, що доцільним було б у дисертації опис структури досліджених понять, запропонованого алгоритму та механізмів реалізації педагогічних умов представити у вигляді графічного або табличного супроводу, що надало б роботі наочності та покращило візуальне сприйняття результатів дослідження.

2. Структурно-функціональна модель еволюційного розвитку цифрової компетентності містить відкритість до сприйняття нового та адаптивність до нових цифрових інструментів, але у змісті професійно важливих якостей виділено додатково налаштованість на динамічне оновлення системи знань та вмінь у сфері використання цифрових технологій.

3. У роботі автором недостатньо конкретизовано перелік цифрових інструментів і платформ, до використання яких доцільно готувати майбутніх магістрів професійної освіти в умовах сучасного цифрового освітнього середовища. Детальніше визначення відповідних сервісів, технологій та цифрових ресурсів сприяло б посиленню практичної спрямованості дослідження, а також конкретизації змісту формування цифрової компетентності здобувачів вищої освіти.

4. У дослідженні педагогічні умови формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти в умовах дистанційного навчання представлено загалом обґрунтовано, однак їхній

спектр видається дещо обмеженим. На нашу думку, доцільно було б розширити перелік педагогічних умов за рахунок більшої уваги до таких аспектів, як індивідуалізація цифрових освітніх траєкторій, розвиток саморегульованого навчання здобувачів вищої освіти, інтеграція інструментів штучного інтелекту в освітній процес, введення спецкурсу чи вибіркового освітнього компонента на кшталт «Цифровізація професійної діяльності», а також посилення компоненту рефлексивного оцінювання цифрової професійної діяльності. Це дозволило б повніше врахувати сучасні тенденції цифровізації освіти та підвищити практичну значущість роботи.

5. На нашу думку, запропоновану автором для здобувачів вищої освіти систему навчальних завдань доцільно було б подати у додатках. Уважаємо, що перспективним напрямом упровадження результатів дослідження може стати підготовка й видання електронного навчально-методичного посібника, у якому зазначені завдання були б систематизовані, доповнені цифровими ресурсами та адаптовані до використання в умовах дистанційного й змішаного навчання.

6. В експериментальному розділі дисертації спостерігається відсутність єдиного підходу до подання відсоткових значень та їх округлення. Зокрема, поряд із формами на кшталт «близько 56,5%» використовуються цілі значення («37%») без пояснення принципу округлення або допустимої похибки. Вважаємо за доцільне здійснювати округлення відсоткових значень до сотих, що забезпечить точність, єдність подання результатів дослідження та підвищить наукову коректність статистичного аналізу.

7. Робота не позбавлена окремих орфографічних, стилістичних огріхів, описок, незначних помилок технічного оформлення, які не впливають на розуміння та сприйняття матеріалу.

Натомість висловлені зауваження та рекомендації мають дискусійний характер і не ставлять під сумнів результати виконаного А. С. Пономаренком дослідження.

8498735635163906

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Проведений аналіз роботи, опублікованих наукових праць, дає підстави для висновку про те, що дисертація Пономаренка Артема Сергійовича «Формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти в умовах дистанційного навчання» є самостійним, завершеним дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне та практичне значення для педагогічної науки. Вважаємо, що дисертація заслуговує на позитивну оцінку, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), п. 28 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установки про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022 р., № 502 від 03.05.2024 р.), а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент –

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри педагогічної
майстерності та менеджменту
імені І.А. Зязюна Полтавського
національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка

Наталія КОНОНЕЦ

На електронний документ накладено: 1 (Один) підписи чи печатки:
На момент друку копії, підписи чи печатки перевірено:
Програмний комплекс: eSign v. 2.3.0;
Засіб кваліфікованого електронного підпису чи печатки: ПТ Користувач ЦСК-1
Експертний висновок: №04/05/02-1277 від 09.04.2021;
Цілісність даних: не порушена;

8498735635163906

Підпис № 1 (реквізити підписувача та дані сертифіката)
Підписувач: КОНОНЕЦ НАТАЛІЯ ВАСИЛІВНА 2789316029;
Належність до Юридічної особи: ФІЗИЧНА ОСОБА;
Код юридичної особи в ЄДР: 2789316029;
Серійний номер кваліфікованого сертифіката: 5E984D526F82F38F04000008843640135C1BV06;
Видавець кваліфікованого сертифіката: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК";
Тип носія особистого ключа: Незахищений;
Тип підпису: Удосконалений;
Сертифікат: Кваліфікований;
Час та дата підпису (позначка часу для підпису): 08:54 03.06.2026;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для підпису від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)
Час та дата підпису (позначка часу для даних): 08:54 03.06.2026;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для даних від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)

ВІДГУК
офіційного опонента доктора педагогічних наук,
професора ПОЯСОК ТАМАРИ БОРИСІВНИ
на дисертаційну роботу
Пономаренка Артема Сергійовича на тему
«ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
МАГІСТРІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО
НАВЧАННЯ»
представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі
знань 01 – Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Актуальність теми дослідження. Дисертаційна робота А. С. Пономаренка присвячена актуальній науково-педагогічній проблемі формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти в умовах дистанційного навчання. Її актуальність зумовлена сучасними трансформаційними процесами у вищій освіті, зокрема цифровізацією освітнього простору, утвердженням студентоцентризованих моделей навчання, зростанням вимог до саморегульованої освітньої та професійної діяльності майбутніх фахівців.

Дослідження органічно вписується в контекст реалізації стратегічних документів у сфері освіти (Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національна рамка кваліфікацій), а також корелює з європейськими освітніми орієнтирами щодо розвитку цифрової компетентності здобувачів вищої освіти. Враховуючи завдання підготовки сучасного фахівця до роботи в цифровому середовищі, сформованість цифрової компетентності забезпечить своєчасне оновлення професійних знань та вмінь в умовах посилення цифровізації в різних галузях виробництва.

Особливої значущості роботі надає трактування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти як сукупність знань, умінь та професійно важливих якостей, які забезпечують активне та свідоме користування суб'єктом цифровими інструментами для вирішення системи професійних задач. Уточнення автором складових змісту цифрової

компетентності дозволило йому конкретизувати системи знань, умінь та професійно важливих якостей майбутнього фахівця.

Тема дисертації має безпосередній зв'язок із пріоритетними напрямками педагогічних досліджень у галузі цифрової трансформації освіти.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертації, є логічно вмотивованими й належно обґрунтованими. Автор здійснив ґрунтовний аналіз вітчизняних і зарубіжних наукових джерел, що дало змогу чітко окреслити понятійно-категоріальний апарат дослідження та виявити нерозв'язані аспекти проблеми.

Обґрунтованість результатів забезпечується комплексним поєднанням теоретичних і емпіричних методів, логічною послідовністю педагогічного експерименту, а також застосуванням методів математичної статистики. Висновки дисертації узгоджуються з метою й завданнями дослідження та логічно впливають із проведеного аналізу.

Дисертаційна робота вирізняється високим рівнем методологічної культури, зокрема чітким обґрунтуванням актуальності дослідження через виявлені суперечності сучасної освітньої практики.

3. Наукова новизна і достовірність наукових положень дисертаційної роботи.

Наукова новизна дослідження є безсумнівною та полягає у цілісному аналізі проблеми формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійного навчання в умовах дистанційного навчання. Вперше теоретично обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено педагогічні умови формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти в умовах дистанційного навчання; алгоритм формування їх цифрової компетентності. Уточнено суть цифрової компетентності майбутнього магістра професійної освіти; зміст поняття «цифрова компетентність майбутніх магістрів професійної освіти»; систему знань,

умінь, професійно важливих якостей, як складових змісту цифрової компетентності майбутнього магістра професійної освіти; програмні результати навчання магістра професійної освіти; критерії та рівні сформованості складових змісту цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти. Набув подальшого розвитку зміст предметної області спеціальності 015 «Професійна освіта».

Достовірність результатів забезпечується репрезентативністю вибірки, тривалістю експерименту, багаторазовою перевіркою даних та узгодженістю теоретичних і емпіричних результатів.

4. Значущість отриманих результатів для науки і практичного використання.

Теоретичне значення дисертації полягає у розвитку наукових уявлень про формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійного навчання в умовах дистанційного навчання та обґрунтуванні відповідного алгоритму; збагаченні теорії та методики професійної освіти шляхом наукового обґрунтування педагогічних умов формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти в умовах дистанційного навчання, які передбачають послідовне формування мотивації до використання цифрових інструментів та технологій, формування системи знань та умінь, що дозволяє ефективно обирати доречні цифрові інструменти та використовувати їх на практиці; вдосконалення досвіду використання цифрових інструментів; формування системи професійно важливих якостей, які у категоріях дескрипторів НРК описуватимуть відповідальність та автономію фахівця у процесі вирішення складних професійних задач інноваційного характеру.

Практична значущість роботи визначається розробленням та апробацією науково-методичного супроводу, який може бути безпосередньо впроваджений в освітній процес ЗВО. Автором розроблено алгоритм і педагогічні умови формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти, у межах реалізації яких була розроблена система завдань,

спрямована на теоретичне ознайомлення з сучасними цифровими інструментами та технологіями, досвідом їх використання в професійній діяльності, їх ефективність тощо, яка інтегрується у процес професійної підготовки магістрів, враховуючи чинні вимоги до процедури організації освітнього процесу в умовах дистанційного навчання. Паном Пономаренко було розроблено цикл лекцій, зокрема ознайомлювальну лекцію про еволюцію технічних засобів навчання, що розкривала зміни у технічному оснащенні упродовж ХХ століття та їх наслідки у контексті підвищення продуктивності виробничих процесів.

Матеріали дослідження можуть бути використані у викладацькій практиці закладів вищої освіти у процесі професійної підготовки здобувачів освіти різних спеціальностей з метою вдосконалення процесу професійної підготовки; у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників, при розробці методичних комплексів, навчальних посібників, програм спецкурсів.

5. Повнота викладу основних результатів дисертаційного дослідження в наукових фахових виданнях.

Результати дослідження пройшли достатню апробацію. Основні положення дисертації достатньо повно висвітлені у наукових публікаціях автора: 8 одноосібних працях, із них 4 одноосібні статті у провідних фахових виданнях України, 4 – тези у матеріалах наукових конференцій і семінарів.

Публікації репрезентують ключові аспекти теоретичної та експериментальної частин дисертації й підтверджують апробацію результатів дослідження. Кількість та якість публікацій відповідає чинним нормативним вимогам МОН України щодо публікаційної активності здобувача ступеня доктора філософії.

6. Відповідність структури та змісту дисертації вимогам.

Структура дисертації є класичною та логічною: вступ, три розділи (теоретичний, практикоорієнтований та експериментальний), висновки до розділів, загальні висновки та список використаних джерел (235

найменувань, у тому числі 15 іноземними мовами). У вступі чітко окреслюється методологічний апарат дослідження, наведено влучно сформульовані положення щодо визначення об'єкта, предмета, мети, завдань, гіпотези. Вони є узгодженими між собою на засадах ієрархічно обумовленого підпорядкування та відбиття необхідних взаємозалежних зв'язків.

У першому розділі дисертаційного дослідження здійснено теоретичний аналіз проблеми формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійного навчання та з'ясовано методологічні засади її реалізації в умовах дистанційного навчання. Автором виокремлено наповнення структурних компонентів цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти; охарактеризована цифрова компетентність як складник професійної компетентності майбутніх магістрів професійної освіти. Наукові положення дисертації базуються на ґрунтовному аналізі нормативно-правової бази та теоретичної психолого-педагогічної спадщини зарубіжних і вітчизняних учених.

У другому розділі автором визначено основні підходи до формування цифрової компетентності: формування мотивації до оволодіння цифровими інструментами та технологіями; запровадження інтерактивної взаємодії учасників освітнього процесу; використання інтерактивних методів навчання; використання групових форм навчання, гейміфікацію освіти, посилення самоосвітньої діяльності з використанням онлайн-платформ; залучення здобувачів освіти у практичну діяльність з використанням засобів інформаційно-комунікаційних технологій, а також програмну та методичну підтримку дистанційних форм взаємодії; ознайомлення здобувача освіти з наявними цифровими інструментами та технологіями, якими потрібно володіти для якісного виконання професійних обов'язків з використанням цифрових технологій. Дисертант аргументовано та переконливо здійснив теоретичні узагальнення і запропонував власний науково виважений підхід до розв'язання проблеми формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійного навчання. Артемом Сергійовичем розроблено

алгоритм формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти та теоретично обгрунтовано педагогічні умови формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти (забезпечення комплексного формування системи знань, умінь та професійно важливих якостей, як складових цифрової компетентності; використання у процесі професійної підготовки активних методів навчання з опанування цифрових інструментів професійної діяльності).

Теоретичне обгрунтування формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти дозволило перейти в практичну площину дослідження, підтверджуючи його системність і цілісність та забезпечуючи надійність діагностичного інструментарію, визначених педагогічних умов, принципів, методів і засобів організації процесу формування зазначеної готовності, що представлено у третьому розділі роботи.

Висновки базуються на коректному застосуванні методів математичної статистики для обробки даних педагогічного експерименту. Зміст роботи повністю відповідає темі, об'єкту, предмету та поставленим завданням. Кожен розділ завершується обгрунтованими підсумками.

7. Відповідність дисертації встановленим вимогам та дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності.

Дисертація А. С. Пономаренка є завершеною самостійною кваліфікаційною науковою працею. Дисертаційна робота виконана відповідно до вимог, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Аналіз тексту роботи не виявив порушень принципів академічної доброчесності. Усі запозичення мають коректні посилання, результати дослідження є оригінальними, а висновки — авторськими.

8. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Відзначаючи вагомі позитивні напрацювання та здобутки Артема Сергійовича Пономаренка, вважаємо за доцільне звернути увагу на певні *дискусійні моменти та зауваження*.

1. Однією з цілей дослідження є визначення суті цифрової компетентності магістрів професійної освіти, але принципових специфічних ознак цифрової компетентності саме магістрів професійної освіти у тексті дисертації не вказано.
2. На сторінці 61 дисертації автором вказано, що в науковому обігу поряд з поняттям цифрової компетентності використовуються терміни «інформаційна компетентність» та «інформаційно-комунікаційна компетентність», але не приводиться порівняльного аналізу цих понять.
3. Потребує пояснення звернення в параграфі 1.3. дослідження до суті та змісту професійної компетентності у той час як метою дослідження є розроблення та експериментальна перевірка педагогічних умов формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти.
4. На сторінці 89 дослідження представлено модель професійної компетентності, яка представляє сукупність загальних та спеціальних компетентностей, а також окремо цифрової компетентності. Унормовані вимоги до формування переліку компетентностей в змісті освітньої програми вимагають конкретизації інтегральної компетентності, сукупності загальних та спеціальних компетентностей. Автору варто було б віднести цифрову компетентність до переліку загальних чи спеціальних компетентностей і позначити це у змісті моделі.
5. У другому розділі дослідження у процесі опису педагогічних підходів до формування цифрової компетентності варто було б більше уваги приділити закордонному досвіду вирішення зазначеного завдання.

6. Порівняльний аналіз педагогічних підходів вітчизняних учених до формування цифрової компетентності варто було б подати у вигляді порівняльної таблиці.
7. Додаток А – це список публікацій за темою дисертації. Вважаємо недоцільним дублювати зазначений список у додатках, оскільки він є на стор. 13-14 дисертації

Висновок: Дисертаційна робота А. С. Пономаренка «Формування цифрової компетентності майбутніх магістрів професійної освіти в умовах дистанційного навчання» за актуальністю, новизною теоретичних результатів, високим рівнем проведених досліджень відповідає вимогам до оформлення дисертацій, що затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.); п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 № 167, Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року № 341), а її автор – Артем Сергійович Пономаренко заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри освітніх,
математичних наук та інформатики
Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського

Тамара ПОЯСОК

Вчений секретар

С.М. Черненко

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 17:40:49 04.06.2026

Назва файлу з підписом: Відгук опонента Поясок Т. Б..PDF
Розмір файлу з підписом: 720.7 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Відгук опонента Поясок Т. Б..PDF
Розмір файлу без підпису: 686.9 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ПОЯСОК ТАМАРА БОРИСІВНА

П.І.Б.: ПОЯСОК ТАМАРА БОРИСІВНА

Країна: Україна

РНОКПП: 2268215841

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 17:40:46
04.06.2026

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F040000009D3368013F29C006

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підписаний PDF-файл (PAdES)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (PAdES-B-LT)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.04.06 13:00